

Discurso de agradecimiento, Atenas, 2 de diciembre de 2008**Ομιλία στην τελετή παρασημοφόρησης, Αθήνα, 2 Δεκεμβρίου 2008**

Excelencia, estimados Señores y Señoras,

Debo admitir que tengo mucho agrado de estar aquí en este momento pero no puedo liberarme tampoco de un sentido de perplejidad.

Todo reconocimiento de lo que hacemos nos llena de complacencia. ¿Fatuidad? Seguramente que sí. Pero una fatuidad tal vez perdonable que no tiene, creo, el aire desagradable de una vanagloria reivindicadora.

Estoy perplejo también con motivo de la curiosa historia de mi relación con España. Fue en 1958, en esta época estudiante de medicina en la Universidad de Berlín, que, con tres amigos (un alemán, un judío alemán que había pasado la guerra niño en Palestina y un WASP norteamericano), en un pequeño Volkswagen, hemos atravesado a España, entrando a los pies de los Pirineos, por Irún, continuando por Burgos, Valladolid, Salamanca, Madrid, Córdoba, Sevilla, Algeciras, regresando después por Granada, Valencia, Barcelona y, saliendo del otro lado de los Pirineos, por Port Bou. Una España gris de finales de los años '50.

El segundo viaje fue con una amiga alemana a Barcelona y Andalucía tres años después. Mismas impresiones : un país fuerte, un pueblo amordazado. No tenía ganas de regresar. Fue después de la muerte del Caudillo que empecé nuevas peregrinaciones en la península, sobre todo después de mi elección como catedrático en la Universidad de Creta en 1985. La suerte me había otorgado la responsabilidad de ocuparme de la herencia, es decir de la memoria y de la obra, del artista Cretense que ha pasado la segunda mitad de su vida en Toledo. Durante estos últimos 23 años he podido vivir la magnífica transformación de España en todos los campos y contraer relaciones de amistad con mis colegas españoles, directores o conservadores de Museos y universitarios. Los congresos dedicados al Griego de Toledo que organiza el Instituto de Estudios Mediterráneos de FORTH en Creta cada cinco años nos ofrecen la ocasión de escuchar a los mejores de ellos reflexionar sobre las creaciones del artista itinerante que nos ha unido jamás.

Así, concibo la iniciativa de su predecesor, su Excelencia el señor Juan Ramón Martínez Salazar, llevada a cabo hoy por Usted, como ya mi nombramiento Cónsul Honorario de España en Creta en 1999, por su Excelencia el señor Xavier Jiménez

Ugarte, en estos años Embajador de España en Grecia, más como un homenaje a este singular artista que a mí mismo, desbrozador de veredas que nos conducen a su presencia tan vivaz.

Κάθε πράξη που μας τιμά, μας βάζει και σε δύσκολη θέση. Πόσο μάλλον μια παρασημοφόρηση, μορφή αναγνώρισης υπηρεσιών παλαική, που στα μάτια μερικών φαίνεται πεπαλαιωμένη.

Η χαρά μου δεν παύει να είναι μεγάλη. Η συμβολική αναγνώριση των αποτελεσμάτων μιας έρευνας που διεξάγεται εδώ και δύο σχεδόν δεκαετίες στο Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών του ΙΤΕ στο Ρέθυμνο, κάτω από συνθήκες δύσκολες, με περιορισμένα μέσα, με επίκεντρο έναν ιδιόμορφο καλλιτέχνη που αποτελεί φαινόμενο, για πολλούς λόγους, *μοναδικό* στους Πρώιμους Νεότερους Χρόνους στην Ευρώπη, είναι πολύτιμη ανταμοιβή. Το γεγονός ότι προέρχεται από τη χώρα που μοιράζεται τον καλλιτέχνη αυτόν με την Ελλάδα προσφέρει πρόσθετη ικανοποίηση.

Σε μια φάση της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας ιστορίας όπου, προς όποια κατεύθυνση κι αν στρέψουμε το βλέμμα, βλέπουμε την ανομία και τη βία να κυριαρχούν, κάθε προσπάθεια να σταθεί κανείς όρθιος χωρίς να κάνει παραχωρήσεις στις πεποιθήσεις του μοιάζει εξ υπαρχής ανεδαφική. Και όμως, το ιδανικό του «ενάρετου Πολίτη» των Διαφωτιστών του 18^{ου} αιώνα παραμένει περισσότερο επίκαιρο παρά ποτέ. Το ερώτημα είναι κατά πόσον θα μπορέσει να μετατραπεί σε συλλογικό πιστεύω.

Σκέφτομαι πάντα τη βαριά κουβέντα του Diderot για τον Rousseau : «Ο άνθρωπος που ζει μόνος του είναι άνθρωπος κακός». Δεν ξέρω κατά πόσον δεν αδίκησε προσωπικά, μ' αυτά τα λόγια, τον υπερευαίσθητο Πολίτη της Γενεύης. Στην ουσία είχε όμως δίκιο. Κι αυτό ισχύει ιδιαίτερα σήμερα. Ούτε ο αναχωρητισμός, ούτε βέβαια η αδιαφορία για τα κοινά, αποτελούν λύση. Σίγουρα, πρέπει να βρεθούν νέες μορφές συλλογικότητας, νέες μορφές συλλογικής διεκδίκησης του δικαίου.

Το ζητούμενο είναι, όπως παλαιότερα έτσι και τώρα, η ανθρώπινη ολοκλήρωση, δηλαδή η ανθρώπινη ευτυχία. Ότι αυτή δεν μπορεί να επιτευχθεί αν δεν κλείσει κανείς τα μάτια μπροστά στην πραγματικότητα που τον περιτριγυρίζει, δείχνει πόσο εύθραυστη παραμένει, ακόμη και ως ιδανικό. Επιτρέψτε μου όμως να πω ότι γι' αυτό τον λόγο δεν μπορούμε να το απαρνηθούμε, αποδεχόμενοι, τότε, ντε φάκτο, η ανθρωπότητα να μπει σε ένα νέο στάδιο βαρβαρότητας.

Οι εικαστικές τέχνες, η λογοτεχνία, η μουσική, θα μπορούσαν, αν τις πλησιάσουμε δημιουργικά και όχι ως προϊόντα κατανάλωσης, να συμβάλλουν στη διεύρυνση των περιθωρίων της ελευθερίας, η ύπαρξη της οποίας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη της ανθρώπινης ευτυχίας.

Η καλλιτεχνική δημιουργία στην Ισπανία δεν σταμάτησε στα χρόνια του Γκρέκο. Μετά τον Χρυσόν Αιώνα, η μεγαλύτερη συμβολή στη μοντέρνα τέχνη και στην αυτογνωσία μας είναι η καταγγελία του Γκόγια, απ' τα *Caprichos* μέχρι τα *Desastres de la Guerra*, της βαρβαρότητας του πολέμου αλλά κι εκείνης που επικρατεί στην κοινωνία και στην καθημερινή ζωή, είναι το επικό μανιφέστο της *Guernika*, έργα ανεξάντλητα, απ' όπου όλα ξεκινάνε και απ' όπου θα ξεκινήσουν και οι δημιουργοί του μέλλοντος.

Η Ισπανία, αστείρευτη, δεν παύει να μας δίνει: στην τέχνη, στη λογοτεχνία, στη μουσική, στον χορό, στον κινηματογράφο.

Nicos Hadjinicolaou
Cónsul Honorario de España
en Creta
Profesor Emerito de la
Universidad de Creta
Investigador Honorario del
Instituto de Estudios Medi-
terraneos/FORTH

Νίκος Χατζηνικολάου
Επίτιμος Πρόξενος της Ισπανίας
στην Κρήτη
Ομότιμος Καθηγητής του
Πανεπιστημίου Κρήτης
Επίτιμος Ερευνητής του
Ινστιτούτου Μεσογειακών
Σπουδών/ΙΤΕ